

POLITIKAI-IRGODALMI-TARSA DALMI ÉS
KÖZGAZDASÁGI HETILAP

Főzerkesztő:

Dr. RÉVI NÁNDOR.

Felelős szerkesztők és laptulajdonosok:
Erdélyi Imre és Szigethy Gyula.

Főmunkatársak:

**Dr. Kardos Albert, Móricz Pál,
Oláh Gábor, Tóth Árpád,
Konez Ákos, Jánessy Zoltán,
dr. Nagy Zoltán, dr. Kovács Gábor,
Zivuska Andor, dr. Kuthy Sándor,
dr. Gál Zoltán, dr. Matolesy László,
Nagy Vilmos, Vándor Iván, Kürthy
Nándor, Torbágyi József,
Voith György.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

**Debreczen, Kossuth-utca 8.
Telefon 505.**

Előfizetési árak egy évre:
Helyben 5 korona.
Vidékre 6 korona.

Egyes szám ára 10 fillér.

Telefon
840.

Wacha Róbert

ruhafestő, vegytisztító,
gőzmosó és ágytollat-tisztító Intézete

Telefon
840.

Debreczen,

Simonffy-u.

55.

Széchenyi-u.

6.

Verbőczy-u.

14.

Varga-u.

35.

A gőzmosó

megbízásait kiváló szépen, gyorsan és pontos időre teljesíti. Csontkemény és tükörfényű galériát, kézelőt szállít.

Ágytollat

hőfehérre, fertőtlenítve tisztít, jutányos áron. Ágytoll tisztítás hétfőn Simonffy-u. 55. sz. alatt.

Fest és tisztít

mindennemű felső ruhát, csipkét, függönyt, szőnyeget stb.

Gyász esetben áremelés nélkül soron kívül fest bármilyen ruhát feketére.

Festés, vagy tisztítás végett átvett férfi ruhát szakember javítja, s vasalja. Vidéki megbízások a központhoz: Simonffy-u. 55. sz. alá intézendők.

Szives figyelembe!

Készítjük az összes építkezési és csatornázási vasöntvényeket. Helybeli rendeléseket házhoz szállítunk.

Kütszivattyu gyártmányaink szebbek, jobbak, olcsóbbak minden bel- és külföldinél!

Végzünk minden géplakatos, kazán és műkovács munkákat, s minthogy az összes gépalkatrészeket magunk állítjuk elő, jutányossági szempontból gazdasági gépek javítás végetti hozzánk küldése a legtávolabb lakóknak is kifizetődik!

Elvállaljuk gőzhengerek furását, s általában ipari gépek nagyobb szabásu javítását helyszínen is.

Rútfurásokat, vízvezetéket és szivattyutelepeket bármely vidéken teljesítünk.

Szolgálatkész tisztelettel

„Debreceni Vasöntőde és Géplakatosság“

Gyártelep: Péterfia-utca végén, a hadházi utcában.

Raktárhely: Péterfia-utca 73. szám. (Telefon 467.)

VASÁR NAP

A sajtószabadságról.

Nemrégben a törvényhozás házában került szó a sajtószabadságról, az emberi céloknak és eszményeknek e legfőbb biztosítékáról.

Két képviselő beszélt róla. Az egyik haragosan kelt ki azok ellen, akik a sajtószabadsággal visszaélnék és radikális gyógyszerrel is követelt ezért; a másik elismerte, hogy nagyfokú visszaélések vannak, de óva intett attól, hogy a sajtót akkor, amikor kinövéseit orvosolni kívánjuk, kiméletlen kezekkel érintsük.

Mindkét felszólalásból nyilvánvaló, hogy a mostani visszás állapotokat meg kell szüntetni, csak az eljárás módját illető két nézet között van különbség. És sajnos, éppen e nézetek eltérő volta az, amely bennünket az orvoslástól hosszú időre visszavet.

Mint a mikor valamely betegnek két orvos is rendel orvosságot, a beteg elhozhatja mind a kettőt, de azon módon ki is dobja az ablakon és orvosság nélkül, de csöndesen meghal.

Pedig itt tenni kell valamit, mert úgy, a hogy van, mégis csak rettentés és undorító.

A sajtószabadság ma már nem sajtószabadság, de gonoszabb a rablásnál és gyilkoságnál. Ugy értelmesebb, hogy *mindent szabad megírni. Holott csak az igazat szabad megírni és ebből is csak azt, ami nyilvánosságra tartozik*, a mi a közönséget érdekli. És *mindent csak úgy, a mint az a közönség érdekében áll*: művelt hangon, tárgyilagosan, kizárólag a célt szolgálva, a durva sértést kerülve, a magánbecsület érintése nélkül. A ki nem így ír, annak egyenesen ki kell ütni a tollat a kezéből. Ki kell ütni, de hogyan?

Éppen ez a kérdés az, amelyre ma még kielégítő választ nem kaphatunk. Az egyik képviselő ur helyesen jelentette ki, hogy ezen sem a lassu igazságszolgáltatás, sem a bot, korbács és ökölcsepás nem segít. A meghurcolt tisztesség és becsület nem hordhatja magán sokszor éveken át a szennyet, arra pedig kevés ember akad, hogy

bottal, korbáccsal vagy a saját uri kezével vegyen magának elégtételt.

Hát én Istenem, mit tegyünk? Hallgassunk és fizessünk? Költözzünk el olyan helyre, ahol nincsen sajtószabadság? Avagy öljük meg ezt a szent szabadságot azért, mert manapság a legrutább bűnök egyikének, a zsarolásnak is undok eszközévé lőn?

Nem, sem hallgatnunk, sem fizetnünk nem szabad föbbé, de megölnünk sem szabad azt, a miért az ősök annyi drága vért hullattak e haza földjére. Elköltöznünk sem kell. Hanem elő azzal az orvossággal, a helyes törvénnyel, amely a toll betyárjait úgy bünteti, mint a közönséges gonosztevőket.

A ki tárgyilagosan ír és az igazat írja meg, az becsületes ember és hivatását méltón teljesíti. A ki tárgyilagosan ír, de könnyelműen nem az igazat írja meg, az bűnös ugyan a sajtótörvény értelmében, de csak pénzbüntetést vagy megsejgyenítés nélkül való fogházat érdemel.

Azoknak azonban, akik szándékosan irnak valótlanosságot és akik a magánbecsületet hurcolják meg ok nélkül vagy okkal is, börtön és fegyház járjon ki. De azonnal és ne évek múlva!

Statáriális eljárás kell az ilyeneknek, mert az elégtétel csak akkor az valóban, ha gyorsan jön. És kell ez nem csupán a megtorlásra, hanem a megelőzésre is.

Fel kell állítani a sajtókamarákat, hogy a tisztességtelen elemektől maguk a tisztességes újságírók szabadítsák meg a sajtót. Mert a társadalom az ő erejük és a törvény ereje nélkül a mai viszonyok között teljesen tehetetlen és gyöngye, hallgatni és fizetni kénytelen.

Valódi, tiszta és szent sajtószabadság, jöjjön el a te országod! Hogy a legnagyobb ellenséged se köpjön le, hanem szeressen, becsüljön és életével is óvjon téged.

Dr. Révi Nándor.

A bepörölt Akadémia. Egy egyetemi tanár pört indított meg a Tudományos Akadémia ellen, mely pályázó munkájára nem adta ki a huszezer koronás történelmi tanulmányra kiírt Semsey-féle pályadíjat. Az egyetemi tanár keresete azzal a súlyos váddal illeti az akadémiai bizottságot, hogy munkáját el sem olvasták, hanem tisztára személyének szóló ellenszenv miatt elvetették azt. Kéri a bíróságot: utasítsa az Akadémiát, hogy az őt megillető pályadíjat neki haladéktalanul kiadja. Bizonyítani kívánja és szerinte tudja is, hogy a bizottság tagjai tanulmányát el sem olvasták. Munkáját, amint ez szokás, ő is bekötötte. A lapok szélét levágták és befestették, ennélfogva ezek összeragadtak. Ez mindig így történik új könyvekkel. Csak, ha legalább egyszer végig lapoztuk a könyvet, vállnak a lapok annyira széjjel, hogy többé össze nem ragadnak. Nos, az ő könyvének lapjai, miután munkáját visszakapta, még mindig össze voltak ragadva, kézzelfoghatóan igazolva, hogy a bizottság tagjai még a lopozgatás fáradságát sem vették maguknak. Állítását még most is bizonyítani tudja, mert ő nem tette meg a zsűrinek azt a szivességet, hogy utólagosan végig lapozza könyvét. Állítását könyvkötő-szakértőkkel is bizonyítani tudja. Irodalmi körökben most nagy érdeklődéssel néznek e szenzációsnak ígérkező pör kimenetele elé.

Dr. Kovács Gábor Miskolcson. Dr. Kovács Gábor egyetemi magántanár, főiskolánk tudós tanára és lapunk kiváló tollú főmunkatársa előadást tartott Miskolcson a bruxellei „Maison du Peuple“-ről. Magas színvonalú előadásban ismertette az 1881-ben szövetkezeti alapon alakult kis sütőde keletkezését, melynek üzeméből alakult rövid negyedszázad alatt a ma már több millió alaptőkével rendelkező Nép-ház, mely, mint a munkásság összetartásának és alkotóképességének bizonyossága, világszerte páratlan. A termelő és fogyasztási szövetkezetekre vonatkozó elméletek ismeretével végződött az előadás. A közönség páratlan lelkesedéssel fogadta a tudós tanár és író mélyen járó fejtegetéseit. Különösen a szövetkezeti eszmére vonatkozó szavai keltették őszinte csodálkozást a szigorú következetességükkel és bámulatos gyakorlati készségükkel. A kiváló debreczeni tudós ünnepeltetéséhez hozzájárult egész Miskolcz intelligens közönsége.

Kulturpolitikai ujév.

Irta: Nagy Vilmos.

Uj év — uj remények!

Lehet, hogy uj csalódások — és mi, bár nem vagyunk pesszimisták, mégis csak az uj csalódásokban merünk remélni.

A mi kiváló kultuszminiszterünk karácsonyi jó hangulatban lévén meginterjuváltatta magát és kedves főiri egyéniségéhez méltó kulturprogramot bocsátott a hir szárnyaira mondván — „megcsinálom ezt, meg azt meg emezt” — és most már csend legyen a Kárpátoktól az Adriáig, mert most már minden meg lesz, ami eddig még nem volt.

Először is lesz *katholikus autonomia!* Ez igazán szép lesz, ha meg lesz, de egészen bizonyos, hogy nem lesz meg, merthogy Mikszáth Kálmán szavával éljünk ennek a „hübnere” a jogait féltékenyen őrző katolikus főpapság kezében, vagy zsebében van. — A katolikusok autonomiája Magyarországon aféle fiumei cápa, vagy ha jobban tetszik tengeri kigyó. Valahányszor előkerül, mindig kisiklik.

Zichy János gróf fiatal ember, de, ha a banális szólamokból ismert „emberi kor legvégső határáig” is él, — bizony Isten kívánjuk, hogy éljen akár mint kultuszminiszter is — még akkor is, a halálos ágyán is, azzal távozik az élők sorából, hogy mindent megcsináltam — csak a katolikus autonomiát nem.

A katolikus autonomiát kultuszminiszter — pláne a feketemáju néppártból kiserkent kultuszminiszter minálunk meg nem csinálja soha — de meg fogja csinálni az idő. És az idők telje, — a plenitudo temporum — már közel vagyunk!

Szólott a miniszter ur az *uj egyetemről* is de csak mint a megajánlások szerint mérlegelendő vitás ügyekről. Ennél a kérdésnél sem a pesszimizmus vezet a tollunkat, de mi holt bizonyosra vesszük, hogy Debrecen mesés áldozatai ennél a kérdésnél csak harmadranguak lesznek. Megkapjuk a harmadik egyetemet, de csak az ujonnan szervezendők közül a — harmadikat, ha ugyan harmadikra is kerül a sor.

Nekünk igazán kár a kormány támogatására várunk, vagy számítanunk.

Az intéző körök tisztában is vannak az ezirányu remények meddő voltával és nagy áldozatok árán fejlesztik szépen a bölcsészeti fakultást. Ha így haladunk, akkor a vitás *harmadik* egyetem megszületése előtt készen lesz az *első protestáns egyetem*. Nem kell ehez kérem semmi — a jogi és theologiai fakultás teljes, — a filozófiai vár még kiegészítésre és ha az eddigi áldozatkészség kiegészül, akkor minden további kilincselés nélkül készen van a háromkaru református egyetem.

Node hát mi ne rontsuk a miniszter ur programját holmi felekezeti tervezgetésekkel. Mert felekezeti tervei neki is vannak bizonyonnyal — de nem Debrecenre vonatkozólag. Ennél a pontnál tehát nem remélünk és épen ezért nem is csalódunk. Ha véletlenül mégis csalódnánk — ez igazán csak kellemes csalódás lehetne.

E két elsőrangú kijelentés után jönnek a generálszószerű jellegű enuncciók! Ezek mind reorganizálásra vonatkoznak. Többnyire olyan kulturkérdések, amelyeket az idő már tulontul megérlelt és már akkor is későiek lennének, ha momentán rendeleti uton foganatosíttatnának.

Van-e Magyarországon kulturlény, akinek akár a középiskolai tanulmányi tulterheltség, akár a mindenirányu felügyelet intenzivebbé tétele, akár az ifjusági sportok hatékonyabb művelése és egyéb dolgok ujszerűnek tünnek fel?

Nincs!

Ezek mind megérték az idők méhében, ez nem a miniszter dolga, ez megy a maga útján, mert mennie kell. Ez nem reorganizálás, hanem természetes fejlődés, amit még olyan országban is természetesnek kell feltételeznünk, ahol — mint nálunk is — a legkisebb tárcájú miniszteriumok hangzatos jelszóhumbug politikát kénytelenek csinálni.

Nem is olyan régen azt mondta a kultuszminiszter ur, hogy ő „elmegy a lehetetlenség határáig.”

Ez az egy kijelentés értékes, a többi mind szintelen maszlag. De ez is csak úgy lesz értékes, ha lesz bátorsága a lehetetlenség határán túl is néhány lépést tenni, mert a korszerű kulturpolitika tulajdonképpen ott kezdődnek.

Hieronymi a magántisztviselőkért.

A fővárosi lapok ünnepi számai érdekes nyilatkozatokat közöltek, amelyeket egyes reszorminiszterek tettek s ezek közt különös feltűnést és osztatlan örömet keltett a kereskedelmi miniszter nyilatkozata: amelyben kötelező ígéretet tett arra nézve, — hogy a magántisztviselők jogviszonyait szabályozó törvényjavaslatot a jövő év folyamán a képviselőház elé terjeszti.

Aki ismeri a jelenlegi kereskedelmi minisztert, az tisztában van azzal, — hogyszéleskörű szociális ismerete van — egyes ígéreteit szent fogadalomnak tekinti s ilyképpen annak megvalósulása csak rövid idő kérdése.

Nem célunk hosszasan kiterjeszkedni a magántisztviselők nyomoruságos helyzetére; hisz közismert dolog, hogy minden tekintetben fényesebb viszonyok közt élnek a munkások, akik szervezetük révén, egységes akciót tudnak kifejteni s lassan bár, de maholnap minden kívánságuk teljesedésbe megyen.

A magántisztviselők százezrei tehát leirhatatlan örömmel olvasták a miniszter nyilatkozatát, mert ha már az első lépés megtétetik a számtalan baj orvoslására, úgy alaposabb a remény arra, hogy helyzetük javulni fog s idővel egy biztosabb és szebb jövőnek néznek elébe. — A magántisztviselők pragmatikája, munkaadó és alkalmazott közötti jogviszony szabályozása, a kötelező nyugdíjbiztosítás, mindez és még számtalan üdvös, szociális és égetően sürgős feladatok várnak megoldásra.

És ha a koalíció számos büneire a feledés fátyolát is borítják — a volt kereskedelmi miniszternek egyet soh' sem bocsájthatunk meg és pedig azt, hogy ő a magántisztviselők érdekében amíg uralmon volt, semmit sem tett — holott neki mint több magánintézmény vezetőjének alkalma volt személyes tapasztalatot szerezhetni a magántisztviselők nyomoruságos helyzetéről — tehát elsősorban ezeknek az adatoknak alapján kellett volna azok érdekében üdvös reformot alkotni.

A jelenlegi kereskedelmi miniszter-től várja tehát a nyüzsgő szorgalmas, iróasztalnál görnyedő magántisztviselő kar bajának orvoslását. Az ő szimpatikus nagytudásu egyénisége jogos reményt nyújt arra, hogy elhangzott ígérete mihamarább tetté válik. A nemzet becsületesen munkálkodó intelligens elemeinek százezrei Messiásként várják azt az időt, amikor jövőjüknek biztosításával, gondmentesen felelhetnek meg hazafias és családi kötelességüknek.

K-i.

COPING OFFICE! Mindennemű írási és sokszorosítási munkák végzése. Telefon: 540 Magyar gyártmányu írógép szalagok kizárólagos főraktára, Hajdu, Szabolcs, Szatmár, Szilágy, Máramaros és Jász Kun Szolnok vármegyékre. — „MERKUR” Összes rendszerű írógépek műszaki vállalat (Speciális javító műhely) „Gabelsberger” rendszerű Gyors- és gépirási szakiskola. — „ADLER” látható írásu írógép kizárólagos képviselőlet Debrecen és Hajdumegye részére Debrecen, Arany János-u. 2.

A szerencse hajója.

A sárga parton, melyet az Élet-tenger árja
Görög be halk morajjal: állok, felajzott szívvel,
Állok, egy mesze bolygó fényes hajóra várva;
Mig a nap mindent tarka japáni díszbe szinel.
Talán merülnek föl s le lelkemben a remények,
Mint páros aranyvedrek sötét kút mély vizébe;
E fekete baj-árban talajt óh mikor érek?
Behullt sok drágaságom mikor kerül napfényre?

Lebbentsd föl, távol, szörnyű ködfüggönyöd előttem:
Hadd lássam, hol vitorláz szerencsém kis hajója?
A tenger kincs, mit éhes vágyam irigy időkben
Rá álmodott: nem hullt még vad örvényekbe róla?
Hoz-é gyémántos csattott, hogy övezzem szeliden
Bánatom derekára, mosolyt csaló reménnyel
S a diadém, amellyel tört szívem ékesitem:
Ragyog-e véren-gyászson átalsugárzó fénnel?

Hoz-é sok sárga selymet öröömöm bölcsejére
Baldachin-boltozatnak? Vagy gyászlepel: halottan
Sem boldog napjaimra? Vagy tamarint, kövére
Burjánzó ős telkemnek, hogy lombok közt aludjam?

Hoz-é csodás madarat: délszigetek buján nőtt
Ligeteiből, hogy majd szállongó zeneképen
Röpdösse be szobámat? Hoz-é majd halovány nőt,
Egy idegen virágot, hogy elégjek ölében?

Ott jár az ösvizeken eltévedt boldogságom.
Oh hajtsátok e tájra, jó áramok! Viharban,
Verőfényben, vak éjben, kétségben, várva várom,
Szememre fátyol hullt már, szótól kiszáradt ajkam
Nem küld elébe dallal vidám köszöntő hurrát.
Az elfáradt reménynek vagyok vezeklő szobra;
De lángol majd ez a szem, ha kürtök jöttét fűjják
Hajómnak, s riadót ver alvó ör-szívem dobja.

. . . Hajók a kikötőben! Fehér vitorlaszárnyak
Lankadva lehajolnak; idegen fuvalom lágy
Keze fodroz még rajtok: az emberek kiszállnak,
Zsebök üres, szemökben könnyé fáradt a honvágy.
Futok . . . s ezer kérdésnek csapatát rábocsátom
A bronzarcú hajósra: az én hajóm, óh, hol van?
Szánva néz rám . . . kezével átlegyint a határon,
S keresztet rajzol némán, lehajolva, a porban.

Oláh Gábor.

Az ember és a Föld.

Az ember a Föld urának képzele magát mert ő a legtökéletesebb lény rajta, a saját, tulélénk hite és önző felfogása szerint; azt vallja, hogy még a világegyetemet teremtő Isten is „a saját képére és hasonlatosságára teremtette!” Mily balga képzelődés pedig ez, mily örült önhietség, ha a hitnél mélyebb szántásu tudománynak már ösmert ösvényein megindulunk. Hiszen a józan megítélés is tiltakozik az ellen, hogy a világegyetem ösmertelen teremtője ilyen hitvány, nyomorult féregalkatot viseljen, mint a két lábon tipegő tollatlan, szárnyatlan állat: az ember! Csak az állatvilág életét vizsgáljuk behatóbban és nyomban szembetűnik sok-sok állat fölénye is. A hangyák, a méhek, a hódok sokkal tökéletesebb „társadalmi életet” élnek, mint mi, a Föld urai.

Milyen hitvány, alacsony állati rend a Földön az ember! A fajok, fajták és elfajzások harcai bizonyítják. Hogy irtják, pusztítják egymást: a fehér, a sárga, a rézbőrű és fekete! Ezek is külön-külön az alfajták és elfajzások szerint, pedig — mind embernek, a többi teremtvénynél különbnek vallja magát. Mily magasan áll fölötte a fiait önvérével tápláló Pelikán és a kultúremler által megvetett afrikai ősember, aki öreg korában ugyszólván felajánlja a testét táplálékul gyermekeinek és türi, hogy munkára képtelen testanyaga is a fajtája erejét növelje, mint izomerősítő táplálék!

A mi elfinomodott, vagyis inkább az élet-önerdek által eldurvított idegzetünk már képtelen is megérteni a vadember altruizmusát; mi borzongunk pusztá hallatára is, de az emberevés más formáját a „világmegváltó szeretet” nevében sokkal undokabb módon gyakoroljuk arasznyi létünk folyama alatt. Az emberi nem fajtái apró zsvány csapatokra

oszoztan élethalálra küzdenek egymás ellen; hol a bőrük színe, hol a tévelygő vallás, hol a nyelv az indító ok, de e háttérben mindig ott sompolyog az egymás kirablására irányuló érdek. A fenevadnál is rettenetesebb a „kulturbestia” harca. Nem tud annak véget vetni se vallás, se földrajzi határ.

De van mégis összetartó kapocs az emberfajták közt: a nyomor, a szenvedés és a rémület, azután a titkok titkának megfejtése után való vágyakozás: a kutatás. Ha meginog a Föld, mennyire közös a rémület: az ember saját hitványságának tudata? Ahol a szeretet nem tud összekötő kapocs lenni ember és ember közt, hogy lesz a közös nyomorban, szerencsétlenségben! Akiket a szeretet hite sem tud összehozni, hogy összehozza mégis a szenvedés, a fájdalom? Mentül nagyobb a fájdalom, annál közelebb jut a szeretet.

Kitörölhetetlen emléke életemnek, mikor az Alpeselek egyik pontjáról, a világ minden tájáról összeverődött emberekkel gyönyörködünk a Garda-tó szépségében. A kiálló sziklacsucson francia, angol, olasz, német, szerb, japán kivándorlók közt én voltam csak magyar. Alant sinpár kanyargott és a sinpár közt játszó gyermekek csoportja tünt fel, oldalt pedig a kigyóként csuszó gyorsvonat. A gyermekek gondtalan játszottak, nem vették észre a közelgő halált. De mi láttuk és szivetrázó hangon kiáltottunk. A gyermekek nem hallották; a gözkigyó közelgett. A gyermekek még játszottak a halál torkában is. Elállott még a lélegzete is mindnyájunknak! Néhány másodperc és a kanyarulatnál angyalvérbé gázolt a vonat.

Az a „haj” kiáltás, amit hallatott a társaság, a halálom óráján is a fülembé fog csengeneni és azok a könyvek, amik mindnyájunk szeméből záporoként potyogtak, talán az egész emberiség igaz fájdalmának gyémántcsöppjei voltak! Akkor láttam, éreztem és azóta tudom, hogy mégis van: színen, fajtán, elfajzáson,

valláson, nemzetiségen tulemelkedő — emberiség!

Mindezt a halál kapujánál láttam; az életben még nem tapasztaltam, mert a nagy-szerencsétlenség után újra szétszakadozott a szivünk és lelkünk, mely pillanatra egyesült az egész emberiséget ért csapás fölött érzett veszteségben. A katasztrófa percében hogy megnyilvánult az emberi lét egysége és hogy széthullott, mikor elmúlt a rombolás vihara! A sajnálkozásnak már nem volt közös, megértő szava.

Ignis.

A kenyértől a krumpliig.

Dr. Matolcsi László.

. . . Aztán megdrágul a hus, a liszt, meg a kenyér, a zsír, meg a szalonna, a cukor, meg . . . minden az egész vonalon, pénz meg nincsen. Ez most a jelszava a politikusoknak és kormányvezetőknek, kik becsukják miatta zsebüket és csak ígéretet adnak az állami és társadalmi igásoknak, a kik kinyitják miatta zsebüket és jobb fizetést, nagyobb árt kérnek. Itt nem segít már sem a kérés, sem az ígérés, sem az imádság, sem a káromkodás (ez hallik is elég), csak társadalmi átalakulás. El kell jutni a cifra kenyértől az egyszerű krumpliig.

Hogy mit értek ezalatt. Egy pár feljegyzés megvilágítja a németországi napi életet.

Az étkezés. Ott nem szalonnát kávéznak, hanem tejnélküli fekete kávé, azaz barnára festett vizet egy kis vajjas kenyérral. Villásreggelire a belegtes Brödchen a „Pemme”, magyarul két vékony szelet vajjas kenyérke közé ékelt, még vékonyabb nyers kolbász-vagdálék, sajt, vagy más valami csoda. Az ebéd két fogásból áll: az első jó erős étel, de rettenetes kotyvalék; a második, mely egyszersmind kenyér az elsőhöz: a sósvizben megfőzött kártofli. És ez az ebéd sem úgy készül mint nálunk, hogy kis lábos, nagy

Molnár Testvérek

varrógép, kerékpár, grammofon és
lemezek legnagyobb raktárában

Debreczen,

Egyháztér 3., a nagytemplom mellett.

Író angyal védjegyjű Eufon tölcsernélküli, Pathé tűnélküli beszélőgépek és lemezek kizárólagos képviselője.
Telefon 727. Kedvező fizetési feltételek! Szolid kiszolgálás! Külön technikai osztály és javító műhely! Telefon 727.

Villanycsengő berendezését, évi jókarban tartását elvállaljuk.

lábos, legnagyobb lábos; kis fazék, nagy fazék, legnagyobb fazék, az egyikbe sül, a másikba fő, a harmadikban az asszony kever, negyedikben a cseléd habar, az ötödiket a kis lány csapja a földhöz és egy ebéd főzésénél éppen 15 darab kerül a mosatlanba; hanem van egy nagy fazék, abba bele kerül hús, zöldség és minden. A fazék aztán bele buvik egy fali szekrénybe, a mi délelőtt tűzhely és ott fő reggel 9-től 12-ig.

Mikorra már minden darabjának a lelke kifőtt, előkerül a gondos háziasszony és jól felhabarja egy tojással, vagy készít bele egy pár gombócot. A krumpli is megfőtt ezalatt és kész az ebéd. Az uzsona: a reggeli megismételve, a vacsora pedig a villásreggeli egy-egy csésze rum nélküli teával gazdagítva. S ha igen finom vacsorára fáj a foguk, egy pár heringet főtt krumpli közzé darabolnak, vagy egy pár virstlit és kész a peccsenye is.

S hogy ez uri étlap is, mutatja az, hogy az egyetemi tanár asztalán is csak egy fogás járja — de jó erős étel, nyugtatott meg az öreg ur — mikor keveseltem és az, hogy a havi 60 márkát fizető internátusbéli leányok is ilyen kosztot kapnak s végül tanuskodik mellettem a merseburgi tanítóképző tanárkarának jegyzőkönyve. A midőn a fiuk panaszkodtak kosztadónőjük ellen, a tanárkar be- kérte az étlapot és nagyon is *finomnak* találta. Utasítják tehát a kosztadónőt, hogy ebédre csak egynegyed font húst adjon a fiuknak fejenként és a főzelék felét, vacsorára pedig levest és „ein belegtes und ein unbelegtes Butterbrod.“ Sört pedig a fiuk nem kaphatnak. Ilyen koszt mellett nem csoda, hogy Karlsbad fürdő vendégei között, hol 70—80 % magyar, a német csak 7—8 %-kal szerepel.

Tessék összehasonlítani ezzel a mi kosztolgatásunkat, a hol egy-egy háznál nem elég évenként 60—200 liter zsir. A mit, midőn elmondtam a jámbor német háziasszonynak, a csömör majd kiverte tőle, s kijelenté, hogy 60 liter disznózsirt tán egész életén át sem süttött-főzött fel. Nem is tudod szegény margarin faló, gondoltam magamban, mi a jó, mert nem ettél még debreceni zsirtól locsogó töött káposztát, meg tepertős turós tésztát, meg tisztáskását.

Hát ahhoz mit szólna a csapó-utcai szomszéd asszony, ha mi is megkészenők a Pamméből álló vacsorát s szépen elindulnánk színházba, vagy hangversenyre, vagy orfeumba. És ott rendelnénk egy-két pohár sört, mondjuk 5-öt és elővonnánk a felvonások közben a hazulról hozott töltött vajás kenyér szeleteket és elkezdenénk paraszti módra vacsorázni a tarisznyából. Pedig így tesz mindenki odakint és 75, meg a hangversenyre kidobott 10—100 pfeningből összesen tehát 1—2 koronából jól mulatnak éjjel 1—2 óráig. Lenne itt nálunk másnap jön a pletyka, itt a pletyka. Mert hisz nálunk nem is mulatság az, a mi 10—20 koronába nem fáj, még ha másnap, harmadnap nálunk is csak krumpli járja is.

Hogy ez a hazulról vitt étkezés ott milyen divat, mutatja az említett egyetemi tanárral való többszöri uzsonázásom. Elhívott magával sétálni, hogy a magyarországi viszonyokról

beszéljünk. Bementünk egy kiránduló helyen a korcsmába. Ő, kinek 9000 márká évi jövedelme van, rendelt egy kávét és mellé hogy ne legyen oly erős a kávé (?), egy csupor forró vizet. És a zsebéből elővette az otthon készült süteményt és nyugodt lélekkel megfalatozta. Mikor erről a témáról beszélgetni kezdtünk, az utolsó akkord, a melylyel abba hagytuk a kérdést, ez volt. Ő: nálunk nem uri ember az, akinek van adóssága. Én: nálunk — így mondják — nem uri ember az, akinek nincs adóssága.

Hogy ezzel a takarékossgal a debreceni borzalmas cselédviszonyokat ott nem ismerik, mutatja az, hogy 7—8 forint havi fizetésért ott hagyja akármelyik ottani cseléd hazáját, hogy itt nálunk szolgálatba álljon. Ott sokszor a cseléd fizet, hogy a háziteendőkbe begyakorolhassa magát. S azt hinné az ember, hogy az asszonyok ilyen viszonyok mellett agyondolgozzák magukat cseléd nélkül.

Az ő beosztásuk mellett az asszony elvégzi a házi dolgát s még ráér az ura üzletében segíteni. Házi uram borbély volt; a felesége volt a női osztály főnöke, pedig a mi szobáinkat is maga takarította. A kereskedőné árul és nagyon sok mamát lehet látni, a mint már reggel 10 óra felé tolja a kocsit a parkban, kalaposan, szépen az utolsó divat (?) szerint öltözve s ott játszik gyermekeivel 12 óráig s akkor megy haza az ebédet behabarni.

Ott kint az öltözködés is egyszerűbb. A nők is mind, — alig kevés kivétellel — kész ruhát vásárolnak s így a női öltözködés felébe sem kerül, mint nálunk. Ilyen debreceni korzóbeli bolond toilletteket hiába keresünk ott, de nem is oly rabja a német nő és a német férj zsebje a divatnak, mint nálunk. A német egyszerű élet jellemző példája a következő:

Egyszer sétánk közben gyönyörű fogat öltött szemünkben. Menyasszonyt vitt. Elöl livrés inas. Hát a nászkiéret hol van? Ugy éreztem magamat, mint mikor a „Karikás“ találós képén keresem, „hol a macska?“ Egyszer csak az üres fogat robog az ellenkező irányból felénk. Ugyanazon kocsis, ugyanazon livrés inas. Feleségem azt állította, csak ugyanolyan. És ezen majd összekaptunk, mint a „háromadaruhoz“ címzett házaspár. És eldicseksem férfi olvasóim előtt, hogy az én esetemben az asszony került a — porondra, az én „lázbetegségem“ nélkül kisült, hogy ugyanaz volt.

Elrobogtam én is a kocsit után. Nem messze, egy, az utca elrejtett mélyedésében levő templom előtt megállt. Az ajtóban díszes vendégsereg, magasrangu tisztok, elegáns hölgyek és rendjeles „Ratok“ (igaz, hogy ott a csizmadia is Schutirat). És négy felszállt, a többi ott maradt (az éhese, vagy a bátra, mondaná Tompa). Hát ez mi? A feleségem kezd az inas és kocsis fiziognómiája felől bizonytalanságban lenni. Diadal, diadal, zúgom én. Robog visszafelé ugyanaz a kocsis, ugyanazzal a livrés inással, ugyanazon a kocsin. És feleségem menni akart a legyőztes fájdalma miatt, de győzött felette a kíváncsiság is. És a kocsit a templomtól és a

templomhoz robog. A násznép felül és fogy, a kocsit robog és újra robog és részletenként hazaszállította a lakodalmi sereget.

Tessék csak elképzelni egy magyar belépő jegyes menyegzőt ilyen módon. Pedig ott a kinek livrés inasos kocsira telik, annak szintén telt volna fiakkerre is és nekik eszükbe sem jutott e felesleges költség.

E mozaik képekben látjuk a német egyszerűséget, ami nem szegénység még. Sőt... Egyszerűség ételben, italban, ruházatban és ami a fő és értékes, a mulatozásokban és a társaságbeli megjelenésekben. El kell jutnunk tehát a cifra kenyértől, az egyszerű krumpliig. És jobb, ha a társadalom maga jut okos belátással, mintha a rossz esztendő és a szerencsétlen politikusok és még szerencsétlenebb kezű államférfiaink deficitjei odakényszerítik. Mert az okos takarékossg gyönyörűséget okoz, a ránkoktrojált szegénység igen, igen fáj.

Csintalan értekezések a szerelemről, a házasságról és egyéb ballépésekről.

Irja: Csicséri Bors.

II.

Figyeljük meg az embert, hogy életének különböző szakáiban miként viselkedik a szerelemmel, e világ fentartó erővel szemben. Életünk első évtizedében csak nagyon gyér nyomaira akadhatunk. Ebben a korban úgy tekintenek bennünket, mint gyümölcsöt a szülők nagy szerelmének, mi magunk annyira tenyészetet élünk, hogy nem érünk rá a táplálkozás különböző változatai miatt a szerelemmel foglalkozni, de már ebben a korban is történnek olyan dolgok velünk, amelyek mintegy kvalifikálnak bennünket a szerelemre. Figyelmünk kívül hagyva az anyatejjel való táplálkozás esetét, ha dadakoszttra kerülünk, megjelenik életünkben az első idegen nő, aki iránt vonzalmat érzünk, akinek távolléte könnyekre indít, akinek a keblén kipihenhajjuk életünk fáradalmait, akivel szemben apró kezeinkkel szakértő tettegességekre is vetemedünk. Az ilyesmikre gondos szüleink gyönyörködve szokták megjegyezni, hogy „ni az apró gazember, hogy érti,“ apukánk pedig befelé azt mondogatja, hogy „ne, hiába, az alma nem esik messze a fájától, egész apja fia a kis akasztófárával.“

Mikor már nagyon bizalmas viszonyban vagyunk a dadánkkal, akkor következik be életünk első szerelmi csalódása, erőszakkal választanak el bennünket szerelmünk első tárgyától, — csoda-e tehát, ha 18—20 év múlva ismét visszakiváncsokozunk, ha nem is ugyanazon, de más nőcske ölelő karjai közé?! A másik dolog ami, hogy úgy mondjuk becsületbeli kötelességünk teszi a szerelmet, az a sok erőszakos csók, amivel alkalmaznak, sokszor akarunk ellenére, bennünket rokonok és jó ismerősök, természetesen bosszura gerjedünk és kíváltképen a jóismerőseinken töltjük ki bosszunkat 18—20 év múltán. Ez az a bosszu — nyájas olvasó —

==== Legjobb szabásu, saját készítményü estélyi ingek ====

Békés Lajos

elsőrangú úri divat üzletében. Telefon 304. szám.

amelyik édes! Az első tiz-év nagyobbik részében szerelmünk egy kissé eltévelyedik és kizárólag az ennivalók felé irányul. Ennek a viszfénye serdültebb korunkban az a kifejezés, hogy minden olyan hölgyet, aki nekünk tetszik „ennivaló kis falatnak“ tartunk és még későbbi viszfénye, midőn bizonyos esetekben azt mondjuk, hogy az „ennivaló kis falat“ a „torkunkon akadt,“ ha t. i. nők úgy szeret bennünket, hogy majdnem megesz.

Életünk második évtizedének első éveiben még mindig a táplálkozás körében keressük szerelmünk tárgyait. Egyszer aztán nagyot fordul velünk a világ. Ugy járunk, mint a kis macska, amely egyszer csak elkezd látni! De hát miért kezdünk el látni? — azért, mert a barátaink is látnak és ők megtanítanak bennünket is látni. Eddig a szomszédék Piroskáját csak olyan magunk fajta sihedernek tartottuk, aki mindössze annyiban különbözött tőlünk, hogy szoknyába járt és hogy a mienkénél jóval hosszabb haja örökké kócos volt. Oh, de most már még a kócos haját is szépen tartjuk, a szoknyácsról nem is beszélve, amely kibontakozó fantáziánk minden misztikumát magában foglalja.

Ez a kor az úgynevezett plátói szerelem kora, amely plátói szerelemtől tudva van, hogy csak sóhajokban merül ki és fenestromenadirozásban, jelentőségteles, de nem veszedelmes kacintásokban, a leányiskolákhoz legközelebb eső utcákon való ácsorgásban és háromlépés távolságban való tiszteletteljes hazakisérésekben nyilvánul. A mama, papa, vagy a fivér megjelenése azonnal derékszög-alatti irányváltoztatást, vagy ellenkező irányban való visszavonulást, nem ritkán a szereplés színpadáról rohamlépésekben való elirakodást szokott előidézni.

Ez nem a hűséges kitartás kora, izlésünk nagyon gyorsan változik s ma még ha epedünk is valami kis libácskáért — pardon — holnap lehet, hogy már rá sem nézünk.

Nem lévén még teljesen tiszta fogalmunk a szerelemtől, tán nem is folytatnánk a tapasztalatszerzést, de a gondos szülők gyakran erős testi fenyték alkalmazása által tesznek bennünket a továbbiakra kíváncsiabbá. Haladunk tehát a szerelem útjain, most már titokban tovább-tovább! — és közben elérkezik életünk harmadik évtizede. Ez a szerelem aranykora, de már nem a plátói-é! Ekkor fejlődik ki bennünk a férfi, a tettekhez kész, bátor férfi, aki nem a holdvilág szelid fényét bámulja ábrándozva, hanem a nap perzselő hevét érzi minden porcikájában. Ilyenkor megszeretünk valakit, aki gondolatainknak más irányt és életünknek más zamatot ad. Lehetetlenül nagy érzelmeink halvány másolatai csak a dalok, melyek keblünkben felszakadnak.

Ilyenkor semmi sem lehetetlen előttünk! A legnagyobb költői valótlanságokat is készpénznek vesszük és még tódítjuk is. Elhiszszük kedvesünkéről, hogy „nem anyától lett, hanem rózsafán termett“ és még ha egész bizonyosan tudjuk is, hogy április elsején született az angyal, még akkor is ráfogjuk, hogy „piros pünköszt napján hajnalban született.“

Ebben a dalban a rózsafán való születés hangoztatása a töviseket és a piros pünköszt a tüzes nyelveket jelenti — előre. Kedvesünket úgy látjuk magunk előtt, mint akiből tüzről pattant menyecske lesz, nem gondolva meg, hogy a tűz nem csak melegít, hanem éget is. Ilyenkor azt szoktuk énekelni, hogy csak egy kis lány van a világon, pedig a statisztikai adatok rémségesen megcáfolják ezt a dalt. Mert p. o. a felvidéken minden faluban 7—8 nő esik egy férfira.

Hiszen, ha incselkedni akarunk szívünk bálványával, mi is elmondjuk, hogy „találok én szeretőt, minden ujjomra kettőt“ — de nem vesszük komolyan, pedig ez a nóta már sokkal közelebb jár a statisztikához. Majdnem azt mondtam, hogy az igazsághoz, pedig a statisztika és az igazság az egészen más!

A Bika.

Debrecen elérte a többi városok ezelőtt 15 esztendei stádiumát. És ez is haladás. Mert építkezni kezd s fejlődésnek cihelődik. De a városi köz-munkák nem a legszakoszerűbb, a leg-észszerűbb és a legcélszerűbbek. Sőt! . . . Ezek közül a „Bika“ ügyéről hadd essék pár szó.

Tehát új Bika épül. De hogyan? Csekély ráfizetéssel. Erre kellett a 16 millió és fog kellenni még egy pár milliócska. A városnak ott akkora telke van, a melyhez fogható Budapest legnagyobb ilyenmü intézményének is aligha van és mégis mennyivel fokozottabb igényeket mennyivel jobban kielégítenek? És ez a telek a városnak nem elég. Horribilis összegért a szomszédától telket vásárolnak, mikor a jó Isten ingyen adja azt a levegőben. Mert még egy ekkora nagy épület óriást sem lehet emeletekre huzni. Hisz meg van tiltva, hogy négyemeletes házat nem szabad Debrecenben építeni. Pedig ha olcsón akarunk építkezni, emeletekre kell gondolnunk. Ezért nem kell Amerika felhőkarcolóira gondolnunk, a legelső külföldi város megtaníthat erre.

Azt mondják a vendéglő nem lehet emeletes, a vendégek nem járhatnak lépcsőkön. Hát lefelé járhatnak a takerék palotájában? Aztán Németország nagyobb városaiban, mindenütt vannak nagy vendéglők. Földszinten az éttermek, fent a kávéház szép terasszal, balkonnal és a külön termek.

Ilyformán kell elhelyezni a Bika termeit is. Lent étkező, borozó s reggeliző helyiségek, fent a kávéház, billiárd termek (milyen jó, hogy ottfent pl. a matadorok ingujban is „dolgozhatnak“). Külön szobák a Török-szakad s egyéb társaságok számára. Itt is szívesen felsétálnának például a billiárdozók az emeletre külön teremben, ahol biztosak volnának abban, hogy nem döfik hasba a mellettük elrobogó pincért és az nem önti őket nyakon

ki nem hűtött fekete kávéval. S a kártyázók sem bánnák, ha az ötödik emeletre kellene is felliftelniök, csak a futó kibicektől s a biglibankosok Rostás ur kibiceitől megszabadulhassanak.

A harmadik-negyedik emelet adná a szállodát. Aki akar felsétálni, azt se eresszék gyalog. Ültessék liftbe (tán csak nem verik agyon Debrecenben már a liftet, mint ketyegő fenét) és a szobákat meg köröskörül lehetne vezetni.

A földszint és a pince helyiség az udvaron hátul könnyen adhatná a népfürdőt. Tessék lefelé építeni, mint az új fürdőt Budapesten a Rákóczy-ut közelében. Csoda nagy hely van ott hátul. Addigra tán lesz vásárcsarnok s konzumvásár és a Bika vendéglőse malaccai és pulykái számára nem kell 250 négyszögméteres udvart sem üresen hagyni.

Hátul az első emelet adhatná a báltermet.

Hát ha még uram bocsá! „ha öt-emeletes is lehetne a Bika palota?“ Mi mindent lehetne ott elhelyezni?

Ez az ötemeletes palota nem kerülne többre ezen az egy telken, mint az egyemeletes a két szomszédos telken. Persze, persze ehhez az kellene, hogy ne féljünk a modern haladás gondolalától. A modern dolgok nem mindig drágábbak, de mindig gyakorlatiabbak mint a vaskalap.

Matolcsy László dr.

A debreczeni színház jövője.

Talán alig van magyar város, a hol a színházi ügy és a helyes színházi politika olyan fontos kérdés lenne, mint éppen Debreczenben. Ennek több oka van. A debreczeni színház nagy múltja, hatalmas tradíciói olyan utat jelölnek meg, amit bizony elég nehéz a „vidéken“ követni. Másrészt pedig minékünk debreczenieknek semmi más szórakozó helyünk nincs, mint a színház. Legyen akár jó a mi színtársulatunk, akár rossz: az eredmény mindig ugyanaz — a színház nézőtere estéről-estére zsufolásig megtelik. Ezért mondják és teljesen jogosan, hogy a debreczeni színház: kitünő üzlet. Hozzájárul ehez még az is — kimerjük mondani — hogy bizonybizonny a debreczeni közönségnek még nagy része inkább műpártoló, mint műértő közönség. És ez a rész a leghálásabb színházi publikum. Nem megy azért a színházba, hogy valakit bosszantson, vagy hogy maga bosszankodjék; megnéz mindenféle műfajt egyedül csak azért, hogy kritika nélkül élvezhesen. Egyszóval a közönségnek ez a része, ha színházba megy, csak egy kellemes estét akar szerezni magának.

A mi közönségünk természetéből folyik ki azután a színház nivója, haladásának sorsa. Hogy mennyiben helyesen-e, avagy helytelenül színházunk jövőjére, az nem kétséges. Egészen bizonyos azonban az, hogy a debreczeni közönséget (vagy legalább legnagyobb részét)

szallag, csipke, keztyű, ridikül, arcfátyol, harisnya és párisi újdonságokból állandó nagy raktár

Vida Miklós

nődivatáruházában, Városháza épület.

A szalag királynál

nagyon könnyen ki lehet elégíteni: a színház üzleti követelményeinek ez teljesen megfelel. Hogy azonban e kérdésben a művészettel hogy vagyunk, az megint más kérdés. Mert bár jól mondtam: a debreczeni közönséget nagyon könnyű kielégíteni, bármit és bárhogy adjanak elő: a színházunk nem fog tönk szélére jutni, sőt a vidéki színházak között talán a legjövődmezőbb; — még sem mondtam teljesen igazat, mert van aztán a debreczeni színházunk más zsánerű közönsége is. Ezek a *kielégíthetetlenek*, akik túl sok kritikai szempontot vegyitenek élvezetükbe, ha ugyan azt, amit ők éreznek, így nevezhetjük. Mindenáron fővárosi színvonalu előadásokat szeretnének látni, amit pedig még Debreczenben is követelni — lehetetlenség. Legalább is lehetetlenség ezidő szerint.

A publikum két ellentétes része között aztán természetesen találunk mérsékeltet is, mint mindenütt: akik az arany középutat képviselik. Ezek kritikával élveznek, ha lehet élvezni. Nem elfogultak, de nem is túlkövetelők. Szerényen, de határozottan követelnek tisztességes, a debreczeni színház multjához méltó, nivós előadásokat. Azt hiszem kétség sem fér ahhoz, hogy a mindenkori igazgatónak az arany középuton haladva, ezeknek a mérsékeltnek a kívánalmait kellene tekintetbe venni elsősorban.

És ez az álláspont volna a leghelyesebb színházunk jövőjére nézve. Mert hiszen Debreczen ma már nem kis vidéki város, ahol 13-ad rangú előadásokat lehessen produkálni. Annál kevésbé sem, mert a mi színházunknak nagy multja van. Bár olyan nagy lenne a jövője. Csak véletlen és szerencsétlen körülmények játszottak közbe, hogy itt, ebben a nagy alföldi metropolisban olyan színházi központ nem keletkezett, amely meghaladta volna a főváros sok másodrangu színházát. Hisz országos nevű színészeink színe-java itt kezdte meg pályafutását. A debreczeni színházunk tehát méltónak kell lenni régi hagyományaihoz: fejlődnie, haladnia kell, hogy a fejlődő, haladó Debreczen művészi követelményeinek megfelelőhessen.

Az igazság kedvéért megjegyezzük, hogy a tulajdonosnak nincs igazuk. Azoknak, akik semmit sem találnak jónak, akik elkedvetlenítik előre a különben ambiciózus direktorokat és színészeket, akik a fővárosi előadásokhoz hasonlítják a társulatunk előadásait. Az ilyen tulszigoru követeléseket sem vehetjük komolyan. A vidéki színházunk változatos műsorának kell lenni, össze-vissza kell hogy adjon drámát, operettet, operát. (Ez utóbbit csak kéne!) Nem lehet tehát kívánni sem — ha még olyanok is a művészeink, hogy 3—4 próba után olyat produkáljanak, mint a fővárosiak 30—40 próba után. Ez csak tény!

Jól teszik azonban a mindenkori igazgatók, ha az arany középuton haladva, legalább a „mérsékelt igényűeknek“ elégítik ki művészi kívánalmaikat. Akkor azután nem fog többé szó esni a debreczeni színház dekadenciájáról. Mert bizony az csak absurd állapot, hogy városunk minden tekintetben haladjon, fejlődjön és színművészetünk pedig vissza fejlődjék. Annál nagyobb abszurdum ez, mert

Legszolidabb alapon álló elsőrendű óra, ékszer, ezüst és drágakő raktár

Debreczenben van talaj, amire építeni lehet még a leggyengébb színigazgatónak is. Építeni egy hatalmas, művészberekből álló, művészi vezetéssel bíró színtársulatot. Ez az idő lesz a debreczeni színház reneszánsza és ebben látom én a debreczeni színház jövőjét.

Satyr.

KRÓNKA.

Ködben.

Politikai ujjászületést, társadalmi fellendülést, irodalmi reneszánszot: egy szóval mindent, mindent, valami sűrű, áthatlan köd kezd belepni. Olyan fojtó, kiállhatatlan ez a szürkesség, sehol sem tör át az ég sötét kárpitján egy biztató sugár. Sűrű, nehéz, ólomszürke, fojtó köd mindenütt. Valami csodálatos, mely álmat aluszunk. Nehéz, ópiumtól terhes álmat. Pedig valamikor volt tavasz; rövid nyár, hosszú ősz után elközelget az álmok ideje. Leszállott az álmoknak országa. Egyedül ülök csendes szobámba és olyan jól esik ezen elmerengni, olyan jól esik hinni, tudva-tudom: hogy alszom, nem csak én, hanem alszik velem együtt mindenki, mert eljött a zuzos december. Letaroltatott a kert, amelynek pedig még virágai sem voltak. Fázós szél zizeg odakünt és zörgő, száraz ujjak kopogtatják meg néha-néha ablakom. Ilyenkor felrezenek és bóbiskolva ismételem: hát alszunk, csakugyan alszunk. És a szürkesség pedig egyre fojtóbb lesz. Már egészen betakar mindent és mi, akik benne mozgunk, csupa szürkességet látunk, mindenütt szürke, kopott ködembereket. Egyik olyan unalmas mint a másik és mindmind olyan unottan tekint maga elé. Ugy veszem észre, hogy halálosan unjuk mi itten magunkat, bosszantóan halálosan. Most meg éppen este van. Ilyenkor osonnak elő az árnyak. Ilyenkor még a szürkesség is egy nagy, fekete óceánvá válik. És mi akik benne mozgunk mi is fakó sápadtak leszünk. Csupa sötét árny mindenütt. Olyan sötétség ez, amit nem oszlatthat el semmiféle földi fényforrás. Hiába haladtunk a fagygyu gyertyától a villamos reflektorig. Hiába egyik sem tud ezzel a sötéttel megküzdni. Mert örökre egyformák vagyunk mi halandók; csak a keret változik, amelyben fellépünk az élet színpadán. Csak a világítás mindig új, amelyben a dolgokat látjuk, de ezek különben mindig ugyanazok. Most éppen a szürkességnek van divatja, azért látunk mindent olyan szomorúnak. De az álmok országa nem tart örökké. A sötétség meg eloszolhatik. És a Reggel sugarai elkergethetik a szürkességet: életre ébredhet minden állat. Sokan biznak benne. Én nem

vagyok optimista. Mert csak egészséges álom után következhetik friss ébredés, egészséges élet. A beteges, tunya álomnak csak sápadt, vérszegény a reggeli folytatása is. De azért várjuk a köd eloszlását és bizva-bizunk abban, hogy még megvirrad. Elszállanak az éj madarai, nem hallik huhogásuk és eljön a diadalmas Reggel. Vajjon meddig késik.

A Kálvineum ügye.

A magyar református lelkészi kar nagy mozgalmat indított: *Kálvineum* elnevezéssel egy hatalmas lelkész-árva otthont akar létesíteni. A református magyar társadalomnak már régen kötelessége lett volna megteremteni egy ilyen intézményt. Most magok a lelkészek állottak saját érdekükben talpra és mintegy 100 ezer koronás alapítvánnyal vetették meg az intézet alapját és megmozgatták az eszme érdekében az egész magyar társadalmat. És mi magyarok — felekezeti különbség nélkül — nem is lehetünk hálátlanok ahhoz a református papsághoz, amely már 400 év óta tesz és tett fontos és nagy szolgálatokat a magyar kultúra, irodalom, népnevelés és népjólét érdekében. Mert bizony, bizony el kell ősmernünk, hogy különösen nemzeti-ségi vidékeken a református egyház magyar egyházat és a magyarság egy-egy végvárat jelenti. Most, amikor a református lelkészi kar segíteni akar a magyar kultúra, a magyarság nagy harcában kidőltek árváin, mindnyájunknak kötelessége nemcsak mint reformátusoknak, hanem mint magyaroknak is, hogy tőlünk telhetőleg támogassuk ezt a nemes törekvést. És a társadalom legszélesebb rétegei már meg is mozdultak: bőkezű, lelkes városok, magánosok és intézetek vállvetve sietnek felkarolni a magyar református lelkészek ügyét. Bizony-bizony, ha jól meggondoljuk a dolgot, fájó szívet kell belátnunk, hogy az az állam, amelyik milliókat költ egy-egy újabb öldöklő hadiszerszám beszerzésére — az az állam nagyon keveset törődik az ilyen nagy horderejű kulturális dolgokkal: pedig ennek az államnak édes gyermekei lennének a magyar reformátusok is. Most ezek a szegény lelkészek, akik éppen a legexponáltabb nemzetiségi helyeken tengődnek az 1600 koronás állami kongruán, 100 ezer koronát hoztak össze. Nagyon sokan bizony szájuktól vonják meg a falatot, hogy lelkésztársaik árváinak jusson. Ha az államnak nincs gondja az ilyen nagy horderejű jóléti intézményekre, a magyar társadalomnak a kötelessége, hogy segítsen ezen a hiányon. A magyar társadalom kötelessége támogatni a református lelkészek mozgalmát.

Debreczen, Piacz-utca 41. szám
(Dréher sörcsarnok mellett.)

Eddig nem létezett olcsó árak!

Sándor Ármin

Az Arany—Petőfi szobor.

Debrecen városában most a forrongások és átalakítások korát éljük. Nemcsak külső ez a fejlődés, haladás — mélyebb nyomai társadalmi és irodalmi életünkben is mutatkoznak. Debreczen itt, Debreczen ott, Debreczen mindenütt. Olyan jól eső érzéssel olvasunk nagy íróink, neves embereink révén magunkról. Ma Szávay Gyula nyeri el az akadémia pálmáját, holnap Oláh Gábor a Petőfi-társaság tagjaivá választják, majd Kardos Albert megpendíti az Arany—Petőfi szobor eszméjét. Irodalmi lap indul Debreczenben, a színházban komolyabb darabokat kell játszani, az irodalmi estélyek és felolvasásoknak napról-napra szaporodik a publikuma — és ez nagyon sok egyszerre. Még a legnagyobb pesszimisták is kezdenek már bizni. De bármennyire is örülök Debreczen rohamos külső és belső fejlődésének, most tulajdonképpen csak egy dologról akartam írni: az Arany—Petőfi szoborról. Szép, nagy és nemes eszmét pendített meg Kardos Albert dr., amikor az egész város lelkesedése közt kimondta, hogy: szobrot Debreczenben Arany Jánosnak! A Csokonai körhöz méltó feladat, hogy szívvel lélekkel támogassa ezt az impozáns mozgalmat.

Igen érdekes és eredeti az a mód, ahogy a Csokonai kör keresztül akarja vinni a szobrok felállítását; egy kompozícióba összefoglalni a két legnagyobb, lagmagyarabb jó barát költő alakját, — a német Goethe — Schiller szobrok példájára. Valóban gyönyörű eszme! A legszebb megtestesítése annak a világ-irodalomban is páratlan barátságának, amellyel két legnagyobb költőnk egymás iránt viseltették. A terv már kész, buzgóság van, az eszmét felkarolta már a Csokonai kör vezetősége; most már csak társadalmi mozgalmat kell indítani az eszme legszélesebb körben való elterjesztésére. Debreczen irodalom szerető közönsége, lelkes diáksága, az ő kollégium, a város, magánosok és egyesületek mind-mind megértik a zászló alá hívó szöveget és egysorban küzdenek ezért a gyönyörű eszméért. Csak kitartás, buzgalom és annyi fáradtságot nem kimélő munka a kivitelben, mint amennyi lelkesedés volt a kezdeményezésben!

A csatornázás epilógusa.

Jóváhagyták a csatornázási szerződést! Jóváhagyták: azonban a Magistrátus kifejejtette referációjából a jóváhagyás feltételeit előterjeszteni. Kifejejtette — mondom — és nem akarom ezt a szigorú szót használni, hogy szándékosan elhallgatta. Pedig nagyon gyanus

szinben tűnik fel az az egész kifejejtési, vagy elhallgatási história, amennyiben a jóváhagyás feltételeinek az előterjesztése magával hozza, hogy a felebbezés eredményeit is azonnal észrevehettük volna. Igen a felebbezés eredményeit. De ilyenkor legjobb — a hallgatás. Mert van eredménye ám a felebbezésnek; minthogy fél millió korona megtakarítást jelent a város közönsége, polgársága, háztulajdonosai számára. Mintegy fél millió koronát, amit a keserves adófillérekkel kellett volna bevasalni, a nagy teherrel izzadó polgárok üres zsebéből. A felebbezéssel tehát egy félmilliót takarítottunk meg, ezt pedig csak nem szégyenli a nemes Magistrátus sem. Vagy mire való volt a hallgatás?

A debrecen—nagyvárad vasut.

Megindul, végre valóban megindul! Legalább így mondja ezt a hivatalos jelentés: A debrecen—nagyvárad vasut 1911. január hó 15-én a kereskedelmi miniszter, Debreczen városa, Hajdu és Biharvármegyék, valamint az érdekelt közönség képviselőinek a jelenlétében ünnepélyesen megnyilik. Van okunk tehát az örvendezésre! Ismét egy újabb vasut, amelynek közgazdasági fontossága szinte megbecsülhetetlen. Olcsóbb lesz a szállítás és rövidebb a távolság Debreczen és Nagyvárad között. Csak várjunk türelemmel! És ne várjunk tulsokat az új vasutól. Mert igaz az, hogy olcsóbb lesz az utazás és olcsóbb a szállítás, de kérjük: ki fogja végig dőcögteni magát az új vicinális vonalon olyan rossz összeköttetés mellett (napjában kétszer indul vonat) ha tekintetbe veszi még a vicinális fogalmához ragadt tenger hátrányt és bosszúságot. Ugyebár ezentul is csak a régi fővonalunkon fogunk mi Nagyváradra járni. De segíthetne az új vasut ezen a dolgon: állandó 3—4 órás motor-összeköttetést létesíthetne a két város között. Ez tenne aztán megbecsülhetetlen szolgálatokat úgy Debreczennek, mint Nagyváradnak. Azt azonban készséggel elismerjük, hogy a teherforgalom könnyítése körül az új vicinális így is nagyjelentőségű lesz mindkét vármegye iparára, kereskedelmére, közgazdaságára.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. Sándor. A kért mutatószámokat küldjük; nagy örömmel szolgál, hogy lapunk tartalmas, nivós volta annyira megnyerte a tetszését, hogy csupa nemes buzgalomból, irodalom szeretetből vállalkozik terjesztésére. Mi minden erőnkkel rajta leszünk, hogy törekvéseink sikert arassanak, ezt pedig csak úgy tehetjük, ha a közönség is támogatni fog. Jól eső érzéssel vesszük tudomásul, hogy Ön is azok közé tartozik, akik megértették intencióinkat. — Irodalmi lapot Debreczennek!

Érdeklődő. Hogy ki írja Csicseri Bors név alatt a „Vasárnap” hasábjain azokat a pom-

pás humoreszkeket, amelyeknek elsője már annyira felkeltette az érdeklődést? Nem csinálunk belőle titkot: a debreceni írógárda egyik legkiválóbb, legszellemesebb tagja, a mi kedves humoristánk Nagy Vilmos, akinek íme most is adunk folytatólagos cikksorozatából egy darabot.

Doktor. Hogy hogyan adhatjuk olyan olcsón lapunkat? Sehogya sem tudja megérteni! Hát bizony-bizony az a 10 fillér alig fedezi a lap előállítás költséget. (Éppenséggel nem fedezné pedig akkor, ha nem tudunk megfelelő példányszámot elhelyezni.) Mi azonban úgy csináljuk a „Vasárnapot”, hogy lapunk rendkívüli elterjedtségre számíthasson. És itt van a magyarázat, hogy miért adhatjuk akkor olyan olcsón a lapunkat. Egyik ok szüli a másikat: a jó, olcsó és nivós lapot mindenki megveszi, viszont a nagy elterjedtség, a nagy példányszámú való megjelenés, egyszóval a nagy kereslet képesekké tesznek bennünket arra, hogy jó, tartalmas és nivós lapot adhassunk olcsón a közönség kezeibe. A modernség, a haladás megtéveszthetetlen, meg nem hamisított jelszavával vesszük fel a harcot és eszerint cselekszünk is, hogy a közönséget meghódíthassuk.

Legszebbek : A HIRNEVES
Legjobbák ; KOBRAK
Legtartósabak

CIPŐK.

Kizárólag kapható
Hermann Jenő
KOBRAK cipő-raktárában
Piac-utca 42. sz. — Telefon 654.

Uj hangszer ipartelep. A debreceni közönség által előnyösen ismert Szendrő Sándor nagy szakértelemmel és körültekintéssel rendezte be Battyányi-utca 22. sz. a. házában új hangszer ipartelepét, melyet még 1876. évben alapított meg. Szendrőnek nagy előnye, hogy Európa legnagyobb városaiban tanult s szerezte tapasztalatait s hogy maga is zenész ember. Nagy raktárában megtaláljuk a legkitünőbb Bösendorfer-Wirt stb. zongorákat, mester hegedűket s mindent a mire egy zenésznek vagy zenekedvelőnek szüksége lehet.

Cégváltozás. A Kobrak cipőgyár debreceni raktárát a közelmúlt napokban Hermann Jenő vette át. Nevezett debreceni ember, ismeri közönségünk igényeit, hosszú s nehéz munka árán jutott mai posztójába; megérdemli a közönség pártfogását.

A Mercur írógép vállalat. Két éve, hogy megalakult. Igazán kultur missiót teljesít e vállalat, amennyiben lehetővé tette a szerényebb körülmények között levőknek is megtanulni a gépirást, a magyar—német stenografiát és vitairást. Erre a vállalatra igazán szükség volt.

Kovács Gyula és Társa

Karácsonyi Occasíó

női felöltőkben, Divat bundák plüsch és szörme kabátok, leány és gyermek felöltők boák, muffok. Costümök, pongyolák, színházi és esti köpenyek, divatszineken. **====**

Csipke, selyem és szövethlousok dusválasztéka.

Alkalmi vásár leszállított legolcsóbb szabott árak mellett **====**

nőidivat termei
Debreczen, Főtér 55.

(Hungária kávéház mellett.)

Keztyü

vásárlásnál legjobban ajánlható

Schön Sándor

keztyü, kötszer és orvosi műszertárát

**Debreczen,
Piacz-utca 12. sz. alatt.**

Szendrő Sándor

zongora és hangszerkészítő
Debreczen, B tthyány'-u. 22. szám.

Zongora, gramofon, mindennemű vonós és fuvóhangszerek, czimbalmok, hangszer alkatrészek és hangszer felszerelési cikkek áruháza és ipartelepe.

Zongora és pianínó kölcsönző (bérbeadó) intézet

Hegedük és hegedü-felszerelések, római húrok, valamint

gramofonok és gramofon-lemezek nagy raktára.

Zongora és hangszer műhely.

Zongora és czimbalom hangolás.

Telefon szám 629. Alapított 1876-ban.

Legszebb órák és ékszerek legolcsóbban jótállással

Gasparik Ádám

műorás, ékszerész és látszerésznél,
Hunyadi-u. 12.

.. Órajavitások jótállással. ..

Molnár Ferencz

Zádor Lajos utóda

női divattermében

Debreczenben, Főtér, városház-épület.

Alkalmi vásár

f. é. decz. 31-ig bezárólag előnyös, mérsékelt árakban.

Csakis finom divatcikkek ugymint Costüm posztók, valódi gyapju ruha és bluz szövetek, színes és fekete selymek.

Női és gyermek felöltők:

valódi szörme és plüss kabátok, boák és muffok, gyapju selyem és csipke blousok, színházi paletok és chállak.

Mult idényből visszamaradt felöltők félárban árusítanak ki.

Elismert dolog, hogy

Czipőt, kalapot és uridivat cikkeket

legjobban és legolcsóbban a

Központi Czipő és Kalap

nagyáruházban vásárolhatunk.

DEBRECZEN, Piacz-utca 41. szám.

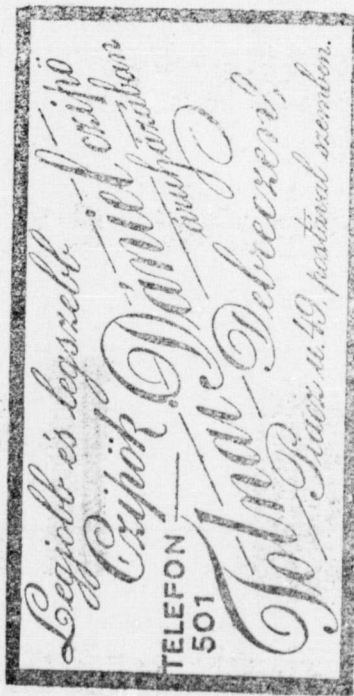
Telefon 435.

Kérjen árjegyzéket!

Dr. FÜLÖP ÖDÖN ügyvéd

a „Gazdák Biztosító Szövetkezete“ ügyésze irodáját Piac-u. 41. sz. megnyitotta.

Lap-elárusítók felvételnek a kiadóhivatalban.

Trnka Ferencz

gép-, kazán-műhelye, kútfurási vállalata és vasvályu raktára

Debreczen, V., Barna-utca 3-ik szám.

Ajánlja mindenféle

gazdasági gépek

szakszerű és gyors javítását jutányos árakon; továbbá jó vizű kutak furását, szivattyúk elkészítését minden minőségben.

Végül felhívja a mélyen tisztelt gazdaközönség figyelmét itató és vasvályuira, melyek csorda, gulya és ménes itatására tartósságuknál fogva kiválóan alkalmasak; melyek minden méretben lehetőleg gyorsabban készíttetnek.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltegetnek.

Telefon 576.

Telefon 576.

Gazdák figyelmébe! Eredeti Melichár Unicum-Drill vetőgép csakis az, amely szabadalmazott új beál itókészülékkel van ellátva (csavarkulcs nélkül egy pillanat alatt beálítható. Eredeti amerikai Johnston aratógépek (melyekből Debreczen és környékén 100-nál több van használatban. **Kizárólagos raktár Debreczenben** **csakis Piacz-utca 26. sz. Nagytrafik-udvar Rähmer Sándornál.** Bächer—Melichár—Johnston gépgyárak fióktelepén.

EFCO

Porosz kőszén-tégla

Nem piszkál!

Nem porol!

Teljesen szagtalan.

100 darabonként 3 kor.

házhöz szállítva.

Egyedül eláruló:

Gabányi Sándor

szén- és kőszénkereskedő

Debreczen, Csapó-u. 28. sz.

Villanyerőre berendezett
fűrésztelep.

Telefonszám: 449.

Budapesti férfiszabó üzlet
Debreczen, Sas-utca 4. sz.

Angel férfi öltöny
felöltő v. télikabátot rendelhet

izléses kivitelben

:: mérték után ::

40-50 koronáért.

A rendelő közönség szives
pártfogását kéri

FETTMANN SÁNDOR.

Haas Fülöp és Fiai

cs. és kir. udvari szállítók

cs. és kir. szabadalmazott

szőnyeg- és bútorszövet
gyárak

Széchenyi, Sas-utca 21. szám alatt

Telefon 500. szám.

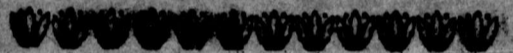
Qyánál: Sopron. Ebergasszag. Hiteleshé.

2 15 és 27 főkézfet.

Fővárosi Bazár-ban
Debreczen, Simonyi-u. 1.

Ujévi ajándékok és
Tombola tárgyak
legolcsóbban besze-
rezhetők.

Művészi kivitelű fényképek,
fényképnagyítások és festmények

BURG IZSÓ

fényképészeti műtermében

Kossuth-utca 24. szám alatt

készülnek.

Teljes menyasszonyi kelengyék,
angol kárpitozott butorok

legsolidabb kivitelben

a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig
nagy választékban

Killer Ede

butorgyáros

cs. és kir. udvari szállítónál.

Debreczen, Piacz-u. 68. sz. alatti butorcsarnokában
jutányos árban kaphatók.

Darvas Miksa

fűszer, csemege és gyarmatáru
kereskedése

Teleki- és Deák Ferencz-u. sarok.

Ajánlja dúsan felszerelt fűszer
áru üzletét az őszi szezon leg-
frisseb árucikkait.

Karácsonyi ajándécul

Zongorák,

Pianinók

és Czimbalmok

csakis legjobb minőségben, legolcsóbb
árakban, kedvező fizetési feltételek
mellett beszerezhető

Schmidt S.

zongora és hangszer üzletébe

Debreczen, Piacz-utca 73. szám alatt.

Garai Tivadar

első debreczeni művészeti
és heraldikai műterme

Debreczen, Halköz 4. szám.

Czimerek festése művészies kivi-
telben.

Kitüntetve a bécsi, párisi és londoni
kiállításokon aranyéremmel,
oklevéllel.

Ész, köszvény, reuma,

ellen a legjobb háziszser a híres

Király balzsam

Hatása némely esetben meglepő,
amennyiben gyakrabban idültebb
eseteknél is már egyszeri bedör-
zölnél a fájdalmakat teljesen
megszünteti.

Fog- és fejfájást 5 perc alatt
megszüntet.

Egy nagy üveg ára 2 korona
teljes használati utasítással.

Kapható a feltaláló és készítő

Brósz Nagy Ferencz

gyógyszertárában

Kossuth-utca 8. sz.

Tuschák Vilmos

arany-, ezüst és ékszer műves
Debreczen, Halköz 4. szám.

Mindenemű ékszer javítások ugymind
új munkák szakszerű készítése.
Átalakítások és javítások pontosan és jutányos
árban készíttetnek.
Tört arany és ezüstöt veszek a legma-
gasabb árban.

Legjobb és legolcsóbb pon-
tos órák 2 évi jótállással

Gasparik

: óras és ékszer :
üzletében kaphatók

Debreczen, Hatvan-utca 2. sz.

Órajavítások a legjobban ké-
szülnek. Inga órák részlet-
fizetésre is kaphatók.

Hirdetéseket jutányos áron vál-
lal a kiadóhivatal
Kossuth-utca 8. szám alatt.

Groszmann és Mandel banküzlete

Debreczen, Hunyadi-utca 21.

Alapítva: 1895-ben.

Ajánl olcsó kamatu
törlesztéses kölcsö-
nöket földbirtokokra
és házakra a leg-
előnyösebb feltéte-
lek mellett. Drágább
kamatu kölcsönöket
olcsóbbra cserél.

Telefon: 76. szám.

Tisztelettel :
Groszmann és Mandel.